

ԴԱՐԵԳԻՆ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍ ՀՈՎՍՏՓՅԱՆՑ

ԷԶՄԻԱԾՆԻ ԵՎ ԿԻՆԻԿԻՈ ԱԹՈՌՆԵՐԸ

Ա

«ԷԱՄԿ»-ի նախընթաց համարի մեջ տրու-վեց Նորին Սրբութիւն Տ. Տ. Գևորգ Ամե-նայն Հայոց շնորհազարդ Կաթողիկոսի անդ-րանիկ կոնդակը՝ Վեհապետների դահակա-լական ճառերը, առաջին հրովարտակաները, կոնդակներն ու գրութիւնները սովորաբար հանրային բնույթ են կրում, մի տեսակ հայ-տարարներ իրենց լավագոյն իղձերի և ծրա-գիրներին, բնորոշող նրանց ուղղութիւն, գոր-ծելակերպի Մի ամբողջ տարի անցավ Նո-րին Սրբութիւն ընտրութիւն և օծման օրե-րից, մինչև անդրանիկ կոնդակի ստացումը։ Եւր հապաղումը, որքան տեխնիկական պատճառներ ունեցած լինի, կամենում ենք և մի բնորոշող գիծ համարել Նորին Սրբու-թիւն գործելակերպի Մի քիչ ուշ, մտածված, հիմնավոր. ոչ արագ, բայց կատարյալ՝ Ու-շացավ Ազգային-եկեղեցական ժողովի գու-մարումը, բայց նախապատրաստվեց և կատարվեց ավելի լավ, քան մեր ակնկա-լութիւններն էին։

Այդպես էլ ուշացավ կոնդակը, բայց եկավ մեզ գեղարվեստական հանդերձանքով, և հմտալից, բազմաբովանդակ ձևակերպու-թյամբ. ճակատը զարդարված հայ մանրա-նկարչութիւն արվեստի ոճով, խորանով և

լուսանցքի դարձերով, ինչպես մեր նախկին հայրապետների սովորութիւնն էր. տպա-գրութիւնն էլ կապույտ, երկնագոյն մեկա-նով, մաքուր և ճաշակով. իսկ բովանդակու-թիւնը շափված և ձևված, գիտակցական և կարգավորյալ ծրագրով։

Բ

Մեզ անհուն ուրախութիւն է պատճառում կոնդակի բնահանուր մտայնութիւնը, որ սի-րո և միութիւն գաղափար է, և որ արտա-փայլում է ամեն պարբերութիւն մեջ, բայց հատկապես, սրտագին հարարերութիւնը բոլոր Աթոռների հետ և ջանք այդ հարա-րերութիւնը դարձնել ավելի սերտ, իրար յրացնող և դեպի նույն նպատակն ուղղված, որ Հայաստանայց Եկեղեցու միասնութիւնն է, համերաշխութիւնը և րարերար ազդեցու-թիւնը հոտի ամբողջութիւն վրա։

Սուրբ Հայրապետը անցած ժողովը համա-րում է իրավամբ բացառիկ երևույթ մեր պատմութիւն մեջ, յուր լրիվ կազմով և ներկայացուցչութիւն մը բոլոր Աթոռների և եպիսկոպոսութիւնների, հոգևոր և աշխար-հիկ պատգամավորներով, շնչտեղով, մանա-վանդ, մեծ Աթոռների զահակալների անձամբ մասնակցութիւնը։

«Յայտնեմք զուրախութիւն Մեր և զգոհու-
նակութիւն հոգեւոր Երօր Մերում Տ. Գա-
րեգեի շնորհազարդ Կաթողիկոսի Յաւն Կի-
լիկիոյ, որ ընդ եկեղեցական և աշխարհա-
կան պատգամաւորօք իւրովք նպաստաւոր
եղև յոյժ միասնութեան Հայաստանեայց Ե-
կեղեցւոյ և բարձր տրամադրութեան ժողո-
վականաց և առհասարակ յաջող վերջաւո-
րութեան ժողովոյս ըստ ամենայն մասանց:
Ձեռն յայտնեմք և Ամենապատիւ Պատ-
րիարքին Երուսաղեմի Տ. Կիւրղի և Տեղա-
պահի Պատրիարքութեան Կոստանդնուպոլ-
սոյ Տ. Դէոդալ Արքեպիսկոպոսի Արսա-
հեան»:

Այս խոսքերն ընդունելով որպէս առհա-
վատչյաւ և զրաւարական սրտագին հարարե-
րութեան, պատասխանում ենք, թէ պարտա-
կանութիւն ենք համարում Մեր բոլոր ուժե-
րը, գրիչը, խոսքը, փորձառութիւնն ու պաշ-
տոնի հեղինակութիւնը ի սպաս զենի բոլո-
րանվիր ընդհանուր Հայաստանեայց Եկեղե-
ցու փառքի, պայծառութեան և բարոյական
ազդեցութեան զորացման համար:

Ընդունելով Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսի
զերազաւ գիրքը, կկամենայինք, որ ըստ ա-
մենայնի պահպանվիր նրանց պատշաճ հա-
րաբերութիւնը ըստ պաշտոնի և կոչման,
ինչպէս այդ դժվեց Սահմանադրութեան
մեջ, Միասնականութիւնը լպիտք է շփոթել
միապետութեան հետ և ոչ ընդհակառակը.
Միասնականութիւնը կամենում ենք իրա-
կանացած տեսնել գիտակցական փոխադարձ
հասկացողութեամբ և հարգանքով կատար-
ված պարտքերի, նպատակների և ձգտում-
ների միութեան մեջ, իրար զորավիգ և նե-
ցուկ լինելու և Աթոռների սերտ գործակցու-
թեան մեջ, յուրաքանչյուրը յուր պարտքի և
իրավունքի շրջանում: Մենք, իբրև Կիլիկիո
Հայրապետական Աթոռի Գահակալ, պատ-
րաստ ենք Մեր կարելին բերել, հավերժաց-
նելու ավելի սերտ, ավելի գիտակցական և
միեւնույն ժամանակ ավելի շրջահայաց հա-
րաբերութիւն Մայր Աթոռի հետ, առաջնորդ-
վելով միշտ առաքելի խոսքով, թէ զգիրն
սպանանէ, այլ հոգին կեցուցանէ: Կյանք
բերող հոգին է եկեղեցու համար ամենից
կարևորը, որ պիտի զորացնենք և հավեր-
ժացնենք փոխադարձ համերաշխութեամբ և
գործակցութեամբ:

Երուսաղեմի Պատրիարքութիւնը ժողո-
վրդական բազմութեան տեսակետով համե-
մատարար սահմանափակ էր մինչև նախ-
ընթաց պատերազմ, մինչև մեր զլխին եկած
մեծ աղետը, բայց իբրև հիւնավորը և պատ-
մական Աթոռ Սուրբ Երկրի մեջ, ներկայաց-
նում է նա Հայաստանայց Եկեղեցին՝ մի-
ջազգային տարողութեամբ: Պատրիարքու-
թիւնը յուր միարանութեամբ ոչ միայն մեր
սեփականութիւնների և իրաւունքների
պաշտպան է եղել, այլև յուր բաժինն է բե-
րել և պիտի բերե մեր հալագիտական և ե-
կեղեցական գրականութեան մեջ: Մեր երկու
Աթոռների մերձավորութիւնը տարածու-
թեամբ, հնարավորութիւն է տալիս նաև
բարոյական մերձավորութեան, ի շահ և ի
բարգաւաճումն Հայաստանայց Ընդհանուր
Եկեղեցու և Մայր Աթոռի հեղինակութեան:
Պետք է ի նկատի ունենալ, թէ ձեռքերը որ-
քան էլ երկար լինեն, ամեն տեղ հասնել
չեն կարող:

Չմոռանանք սրտի ճմլումով հիշել և Կոս-
տանդնուպոլսի Պատրիարքութիւնը, յուր
հոռի և զործունեութեան սեղմված վիճակով:

Գ

Վերջին տասնյակ տարիներում Աթոռնե-
րի ավելի սերտ և համերաշխ գործակցու-
թեան զաղափարը էջմիածնում զբաղեցրել է
մտքերը, և Կիլիկիո Աթոռի կողմից առանց
պատասխանի չէ մնացել: Դորա հետևանքով
էր, որ Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսի ընտրու-
թեան կանոնադրութեան մեջ մտալ և Կիլի-
կիո Կաթողիկոսութեան մասնակցութիւնը:
Ուրախ ենք, որ այդ մեծ բախտը Մեզ վի-
ճակվեց իրագործված տեսնել, անձամբ
մասնակցելով և նախագահելով ընտրական
ժողովին:

Միասնականութեան և միութեան այդպիսի
հասկացողութեամբ էր, որ առաջարկեցինք
Հայաստանայց բոլոր եկեղեցիներում Ամե-
նայն Հայոց Կաթողիկոսի անվան հետ հի-
շել և մյուս աթոռականների անունները, որ
ժողովի կողմից միաձայնութեամբ ընդուն-
վեց: Սպասում ենք Ամենայն Հայոց Կա-
թողիկոսի պաշտոնական հայտարարութեան,
շփոթութիւնների և բազմաձևութեան այս
երևույթը մեջտեղից վերացնելու:

Այս մտքով էր, որ Աթոռը Սսից էջմիածին փոխադրելու հինգհարյուրամյակը տոնախմբելու առաջարկին ընդառաջ գնացինք, և ավելացնելով, որ շեշտվի նաև Կիլիկիոյ և Այուս Աթոռների կատարած գերը ազգամյուս պահպանության մեջ, որպեսզի այդ տոնախմբությունը որպես հակադրություն չհասկացվի:

Այս մտքով էր, որ Մեր աղքատության մեջ, իբրև տեղահան եղած և լուր հարստությանից զրկված հաստատության ներկայացուցիչ, Մեր լուսման ձգեցինք Մայր Աթոռի պահպանության գանձարանի մեջ, իբրև նվերը Մեր թեմերի, վրան ավելացնելով եկեղեցական պատգամավորների ճանապարհածախսից մնացած գումարը, որի մասին առիթ կունենանք ընդհանրապես տեղեկացնելու:

Վերջին և նորագույն ապացույցը երկու Աթոռների համերաշխ գործակցության գա-

լիս է էջմիածնից՝ Տ. Տ. Գևորգ Կաթողիկոսի կողմից, առաջարկելով Մեզ՝ ձեռներեց լինել Հինգհարյուրամյակի տարեդարձին նվիրվելիք Գիտական ժողովածուի կազմության, Չնայելով Մեր պարտավորություններով ծանրաբեռնված վիճակին, հանձն ենք առել սիրով, որպեսզի կրկին և կրկին շեշտենք երկու Աթոռների եղբայրական գործակցությունը:

Աստված օրհնե համերաշխության և փոխադարձ հասկացողության այս ոգին, որպեսզի մեր մեծ կործանումից հետո, վերածնության և վերակազմության մղիչ ուժ դառնա այն եկեղեցու և Հայրենիքի համար:

(«ՀԱՍԿ», պաշտոնաթերթ Կիլիկիոյ Կաթողիկոսության, 1948 թ., № 7—8, էջ 187—189):

1 Հրատարակվել է «ՀԱՍԿ»-ի նույն համարում:

